

Eerste Johan Hendrik van Daledictee

auteur: Rein Leentfaar

Beeld u eens in: u bent lexicograaf en u mag een dictionaire samenstellen: een statig in boxcalfs gebonden goud op snee boek. Voor u de kans om achterhaalde archaische woorden als 'desniettegenstaande' en 'archopteryx', een jurassische vogelsoort, in de vergetelheid te doen geraken!

In tegenstelling tot Johan Hendrik zou u zeker de kopij naar de drukker-uitgever toe gemaild hebben en de royalty's ontvangen hebben via i-bankieren. De niet-welgestelde man werkte nog met een kroontjespen, moest reizen per vélôcipède en ook per diligence en soms nog wel per pedes apostolorum.

Als ik u allen een welgemeend en dringend interim-advies mag geven: schrap vooral de synoniemen – wie wil er nu weten dat een souvenirkje gewoon een herinnering mag heten en een dinertje een maaltijd? U moet wel rondkomen met het begrote bedrag en de papierenwoordenboekversie is vanaf nu taboe: het wordt je wel ingepeperd dat de online-editie de enige echte is.

Ook de etymologie zou ik schrappen: wie interesseert het nu waar 'éminence grise' en 'graue Eminenz' vandaan komen? Of dat het Genootschap Onze Taal liefst alle tussen-n'en zou willen afschaffen? Zorg dat het een vrolijk boek wordt: schrap alle ziekterminen: weg met de tyfuslijder en ook – schrijf sinds kort alles aaneen! – gillesdelatourettesyndroom. Ook woorden als Q-koorts en aids en bechterew zien we liever niet terug!

Best leuk om als ghostwriter voor JH op te treden: wilt u dan ook zelf wel een liederlijk pseudoniem bedenken? Suggestie: u weet wel ... Nou ja, liefhebbers, uw sisufusarbeid loopt ten einde!

Onze zuiderburen zouden zeggen: wie wordt de laureaat bij deze gezellige spellingbee? Uzelf toch, zo luidt mijn (en naar ik aanneem uw) vurigehoopverwachting!

Specialistenzinnen

JHvD had eens moeten weten dat Suriname inmiddels geassocieerd lid van de NTU (Nederlandse Taalunie) is en dat dus het ketikotifeest, de krobiya (een baarsachtige), de markusa (passievrucht), de rowti (SR: dikbekje met een oranje buik – Sporophila bouvreuil) en de baithak gana (traditionele Hindoestaanse volks- en dansmuziek) tot onze lingua franca behoren.

Van de islam had JH natuurlijk nog weinig weet. Vanuit de moskee, de mesdjid, roept de muezzin gelovigen op – vanaf de minaret – voor het gebed, de salat. Die oproep is de adhan. Er volgt zelfs nog een tweede oproep, de ikama. Voor het gebed vindt een reiniging plaats: de woedoe. Elk etmaal vinden er vijf gebeden plaats. In de ochtend: de fajr, kort na het middaguur: de dhuhr, in de namiddag: de asr, het avondgebed: de maghrib en het nachtgebed: de isha.

De laatste 150 jaar van de DVD zijn buiten bereik van JH gebleven. Uitdrukkingen als mccarthyisme (periode van anticommunistische verdachtmakingen in de Verenigde Staten tijdens de jaren vijftig van de 20e eeuw) en andere politiek geduide terminologie als de brezjnevdoctrine (alle communisten steunen elkaar), volledig uitgeanalyseerd door de kremlinologie, het système de la bascule van een minderheidsregering en de Rapaljepartij kende hij niet.

Zoals al eerder gezegd: de communicatie van JH met de drukkerij toen verliep anders dan nu: die werkte veel met het lettertype elzevier, soms op Oostenrijkse hoogte, 63 didotpunten – een cicero telde er 12 – en soms in minidruk met de non-plus-ultra, die slechts twee en een halve punt groot (beter: klein) was. In scherp contrast daarmee stonden de wiegendrukincunabelen.